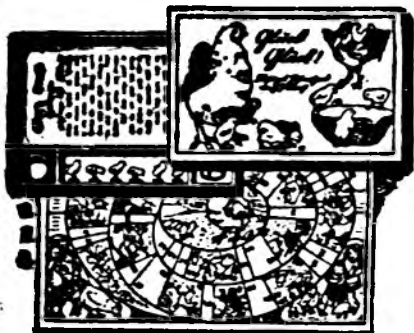

MALI ISTRANIN

Lijepa igračke

kao i hiljade vrsti druge robe nađete
u glavnom katalogu

Kastner i Öhlera
Zagreb, Ilica 4

koga dobivaju čitatelji „Malog Istranina“ izvan Zagreba **besplatno**

Upozorenje!

Sve povjerenike molimo, da nam svakako prije svršetka školske godine doznače novac za raspačane primjerke M. ISTRANINA. Neprodane brojeve neka nam o našem trošku vrate.

Isto tako neka još prije svršetka šk. god. pošalju obračun vrhu prodanih primjeraka SUZE ISTRE.

One pak pretplatnike, koji još uvijek, ni nakon naše pismene opomene, nijesu platili zaostalu pretplatu, lijepo molimo, da bi nam je priloženom uplatnicom ODMAH doznačili.

Svim prijateljima našega lista, a napose svojim vrijednim i poštovanim povjerenicima, najusrdnije se zahvaljujemo na trudu, koji su tokom godine ulagali, da list raspačaju i prošire.

Molimo ih, da nam ostanu prijateljima i u narednoj školskoj godini, a međjutim ih bratski pozdravljamo u ime svoje i u ime naše napućene Istre.

Ođani

Urednici, „Malog Istranina“

MALI ISTRANIN

GOD. III. ZAGREB, LIPANJ ŠKOL. GOD. 1931./32. BR. 10.

Na kraju treće godine . . .

Navršila je eto i treća godina izlaženja »Malog Istranina« . . .

Bacamo pogled unatrag i promatramo put, koji smo prevalili, zapreke, koje su nam stajale na putu, rezultate, koje smo postigli . . .

U duhu se vraćamo u one dane, kad smo s nekom zebnjom i nesigurnošću prije tri godine prvi puta izišli na javu. Hoćemo li uspjeti, hoće li nas čuti, hoće li nam se odazvati? Pošli smo i pokucali na vrata siromašnih istarskih prognanika, po svim dijelovima svijeta rasijanih. Pristupili smo djeci njihovoj, uprli prstom na zapad, gdje se sunce svake večeri gasi u moru našem i upozorili ih na blagoslovljeni dijelak Domovine naše, na onu grudu svete zemlje, koja je nas rodila i koja sakriva posvećeni prah otaca naših, djedova njihovih.

Dirnuli smo srca i ostale male braće širom Jugoslavije . . . A djeca su stala i prislušivala . . . I čula su prigušeno brujanje naše pjesme, umirući šapat našeg jezika, zov svoje braće, koja ostadoše dolje na mrtvoj straži . . . Čula i razumjela. Odazvala se puna ljubavi, puna dobrih i poletnih odluka . . . I u svojim se čistim i nepokvarenim mladim sreima zavjerila pred Bogom i pred Domovinom . . .

Danas više ne osjećamo nesigurnosti. Ne treba nam ni skromnosti. Neslomiva smo snaga. Nepregledne legije, požrtvovne, junačke i pune života . . . Sve sama neistrošena, neispucana mlada snaga, koja vrije i previre, vodjena jednom velikom misli, jednom velikom idejom . . .

Ne treba nam hiniti lažnu skromnost, nego s ponosom kažemo: stvorili smo nešto veliko, značajno i zamašito — po budućnost naše Istre.

Na čemu se bazira naš rad?

U velikoj je zabludi bio svaki onaj, tko je ma i na čas pomislio da je nas u jednom samo trenu vodio osjećaj neke slijepe nacionalističke mržnje. O, ne! Mi smo Slaveni! I to najčišći, najsvjesniji, najnepatvore-niji. A najznačajnija je osebina Slavenstva snošljivost, umiljatost, široko-grudnost i LJUBAV . . . Nitko veoma ne želi što tješnje i prijateljskije odnose naše Domovine s Njezinim susjedima nego li mi, koji svaku nesuglasicu svojom kožom krvavo plaćamo . . . Na razmeđu dvaju svjetova, dviju civilizacija, Istoka i Zapada, držimo zato, da smo baš mi zvani, da postanemo kopčom, pomirnicom dvaju svjetova, dviju kultura.

I MI OD PRVOG ČASA TEŽIMO ZA TIM . . .

Težimo, jest! Ali ne dopuštamo nikome, pa ma kako se on velikim pravio, da nas rad nekih svojih megalomanskih imperijalističkih ciljeva satire, zgazi, uništi, smrvi i popljuje svu našu lijepu povijest, sve

tegodne i mukotrpane napore naših otaca i djedova, sve svijetle tradicije naše

Nas je u svakom času vodilo samo jedno čuvstvo, veliko sveto i plemenito, čuvstvo, koje su svi narodi u historiji čovječanstva uzdizali kao vrhunac savršenstva i plemenitosti:

ČUVSTVO LJUBAVI PREMA MAJCI RODJENOJ.

A Majka naša nije samo ona pognuta, nježna i smežurana starica, koja nas je tetošila svojim naivnim uspavankama. Majka je naša i ona zemlja, u koju je legla i onaj prah u koji se pretvorila i onaj svijet koji je nad njenim humkom izrasao. Dijelak je Majke naše i brat naš, koga je jednako kao i nas, ona, patnica, rodila i svojim ga mlijekom dojila. I svaka gruda zemlje, na koju je kap znoja Njenog kanula . . . I braća i rodbina naša, i ljudi i zemlja i kamen onaj, i sva, sva, ona lijepa nezaboravna Istra naša, sve je to Ona, sve je to zajedno Velika jedna patnica, draga Majka naša . . . Hiljadu nas sitnica veže s Njome, hiljadu uspomena, hiljadu dogodjaja, koji tvore lijepu prošlost, svijetlu povijest našu . . .

I nema te sile, koja bi nas mogla prisiliti, da se odrekujemo svih onih sjajnih stranica naše povijesti, da se odrekujemo te zemlje naše posve čene, da je zaboravimo, kao da nas nikada ni rodila nije. Tko razuman može tražiti od nas, da Joj ne želimo dobro, da ne pričamo o Njoj i ne spominjemo je djeci svojoj . . . Da ne zaželimo čuti pjesmu Njenu, osmijeh radosti i sreće one naše drage ostavljene braće, umjesto jauka i plača? . . .

Gonjeni tom ljubavlju — naglasujemo: nikad mržnjom — mi smo ovim »Malim Istraninom« odagajali djecu svoju tim idejama. Uz djecu našu rođenu slušale su nas i silne tisuće ovdješnjih mališana, a možda budućih velikana, koji su gledajući nas, najbolje naučili kako valja ljubiti Majku Domovinu. Jer su na nama vidjeli, kolika je bol, kad čovjek izgubi slobodu i bude prognan iz svoje rođene domaje . . .

Ernest Radetić

Pod tuđom puškom

Zlatan Mudrić bio je jedan od najmudrijih dječaka u selu. Sve ga je znalo i govorilo o njemu sa nekim poštovanjem i ponosom. Ta on je znao toliko toga, što nije bilo ni odraslima poznato. Djeca se uvijek sakupljala okolo njega i slušala njegova razlaganja i njegove pouke. I otac mu bio takav: pravi seoski učitelj, savjetnik i sudac. Poginuo u svjetskom ratu na talijanskoj fronti. Zlatan ostao sam uz majku i vršio već onako malen i slabašan sve lakše poljske i kućne poslove. Ko će, kad nema drugoga. A majka ne može sve. Bio on već polako i ratar i pastir, pa kuhar, zidar, stolar i kovač, a u potrebi, kad je trebalo pisati u Ameriku seoskim iseljenicima, i seoski pisar. I baš ovaj potonji posao stao ga malone i glave.

Jednom je pisao, na sam Vidovdan, u Ameriku ovako:

»Ne, Istra nije izgubljena! Dajte i vi tamo, radite i mislite uvijek na zemlju, koja vas je rodila.«

I kad se je Zlatan jedne večeri uspeo na brežuljak nedaleko sela, da otud posmatra Velebit i lijepa seoca i gradiće, što se pod njim bijelili i odrazivali u lazurnom moru, dode k njemu neki mrki stražar i zapovijedi mu da ga slijedi.

Zlatan se protivio, al kad ga je on šćepao nemilosrdno za uho i udario ga kundakom, uvidio je, da mu je svaki otpor uzaludan, pa je koraknuo pred stražarom ko malo nedužno janje ne mogavši dokučiti zašto ga traže i proganjaju. Istom kad je ušao u gradsku vijećnicu a zapovjednik ga zapitao dali on piše pisma u Ameriku, sinulo mu sve pred očima i već je znao što ga čeka.

Lijepa naša Istra: Lovran.

- Jesi li ti Zlatan Mudrić? — zapita ga zapovjednik oštro.
- Jesam.
- Sin pokojnog Marka i živuće Mare, rodene Sokolić.
- Njihov rodeni sin.
- Ti si dakle onaj, koji piše onakva ratoborna pisma u Ameriku.
- Ne znam, ja na koja pisma vi mislite i što je u njima tako ratoborna! — podignuo Zlatan malko glas i stupio bliže stolu, kao da je htio pokazati kako se nikoga ne boji.
- Ne znaš!
- Ne! — odlučno će mali.
- A znadeš li možda kako se zove zemlja u kojoj živiš?
- Znam . . . To je naša Istra!
- Naša?! . . . Kako to misliš?
- Naša po Bogu i sreću naroda, koji u njoj živi. Ta mi smo se tu rodili. Tu su se rodili naši roditelji, naši djedovi i pradjedovi, pa čija onda može da bude doli naša! — osmjeli se mali seoski junak gledajući neustrašivo u razrogačene oči nemirna zapovjednika.
- Vaša! . . . A ko sada u njoj gospodari? . . . Zar je i sada još vaša?

— Po narodu, koji u njoj živi naša, a po onomu, koji sada u njoj vlada i gospoduje, vaša! — osmjehne se zlorado Zlatan. — Znam ja to! Nije to meni novo! — nadoda zagledavši se kroz prozor u zalazeće sunce.

— Po narodu, koji u njoj živi, veliš. A čiji su oni uklesani lavovi na gradskim vratima, na zvoniku i na vijećnici?

— Mrtvi su oni, gospodine zapovjedniče! — smiješio se dalje dječak. — I kad bi znali govoriti, kazali bi vam koga su ovdje našli, kad su amo došli . . .

— Koga su našli! Kaži! — ražesti se zapovjednik dižući se sa stolice.

— Stare Hrvate, čiji smo mi potomci! — odvažno će dječak znajući da ne može izmaknuti kazni, koja mu je već unaprijed odmjerena.

— Lažeš nitkove! Lav sv. Marka nije zalazio među čobane.

— Nisam kazao čobane, već stare Hrvate, gospodine zapovjedniče.

Zapovjednik postajao sve nemirniji i ošinuvši ga još jednom svojim prezirnim pogledom, zapovjedi stražaru oštro, da ga odvede u osamicu, gdje su otsjeli i drugi prije progona na daleke otoke.

Zlatan se mirno naklonio i izašao sa stražarom iz sobe bez da je plakao i bez ijedne riječi isprike. Jedino kad je bio na pragu vijećnice, pogledao je prema onoj strani, gdje se je u tami gubilo njegovo drago selo i njegova uboga kućica i sjetivši se majke kanu mu niz obraze dvije debele suze.

Narednoga jutra primila je majka od vlasti pismo, koje ju je zaprepastilo. U pismu stajalo je ovo: »Vaš sin Zlatan pronađen je po našem liječniku duševno bolesnim, pa će za neko vrijeme biti odveden u jednu bolnicu u unutrašnjosti zemlje u svrhu liječenja«.

Majka zarida. Znala je dobro, što to znači i što sve čeka njeno bijedno dijete. I ne čekajući ni časka, pobrza u vijećnicu, da pokuša dokazati kako je Zlatan posvema zdrav i kako je prema tome suvišno svako liječenje.

Ne primiše je. Rekoše joj, da zapovjednika nema, a da bi pored toga i svaka molba bila uzaludna, jer se — naglasiše — zapovjednikova ne poriče.

Majka i dalje moljaše i zaklinjaše vojnike i stražare, da joj bar dozvole vidjeti i oprostiti se sa svojim djetetom.

— Nije nužno! — odreže kratko jedan. — On će se i tako brzo vratiti.

Kad je majka, tužna i satrvena, izišla iz vijećnice, stajao je već na ulici nekakav voz, nalik na velik i crn mrtvački sanduk. Na njemu samo po boku malen prozorčić sa željeznim rešetkama i teškim otvorenim vratima.

Žena protrne i ko da je znala što će se dogoditi, baci se na koljena pred vojnikom, koji je stajao do voza:

— Smilujte se! Pustite mi moje bijedno dijete! — zaplače hvatajuć ukočenu stražarevu ruku. — Ne ranite srce siromašne majke! . . . Smilujte se!

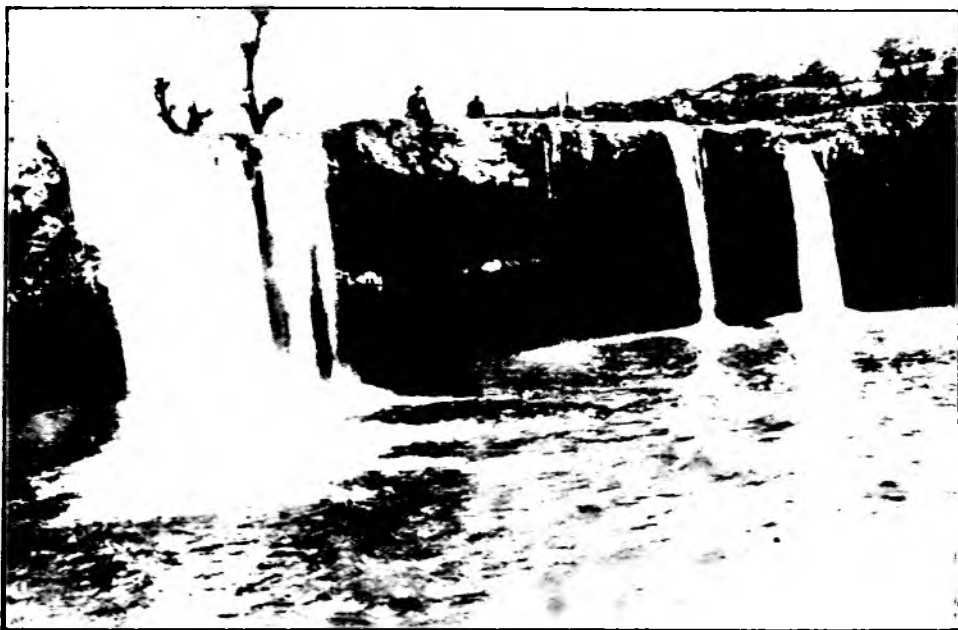
Vojnik se samo okrene, kao da skriva tajnu suzu, a onda korakne par korčaja i dade ženi znak da ustane i da se odstrani.

Uto se otvoriše vrata u prizemlju vijećnice, a iz tamne izbice izi-
doše tri mladića povezanih ruku. Nekoliko koračaja iza njih stupao je
Zlatan sav razdrhtan od zime i neprospavane noći.

— Sine! Dijete moje! Zlatane, dušo! — zarida majka potrčavši sinu
i pritisnuvši ga grčevito na svoje grudi . . . Zlatane, srce materino! . . .
Zlatane! . . .

— Ne plači, majko, nisam sam! — uzdahne dječak. — Nedužan sam.
Oni će to uvidjeti i pustiti me brzo kući.

— Nedužan si, . . . nedužan! . . . Smiluj se Bože! — plakala je
dalje majka gušeći se u suzama. — Smilujte se! . . .

Lijepa naša Istra: Vodopad Fojbe pod Pazinom.

Kod tih riječi dotrča od nekud zapovjednik i rastavi silom majku
od sina:

— Prestani, luda ženo! . . . U voz s tim deranom!

Dječak još jednom pogleda majku, koja se je previjala od boli i
molila zapovjednika sklopljenih ruku da joj se smiluje, a onda se uspne
i ude u voz.

Vrata na vozu zalupnuše, kroz mali prozorčić pomoli se još jednom
mala dječakova ručica mašući majci, a onda jedan otegnuti krik — majko!
i voz odjuri ko crna neman kroz široku gradsku ulicu.

— Sine! Rano moja! — zapišti majka zdvojno spustivši se iznemoglo
i izgubljeno na klupu pred vijećnicom.

Kad se voz zaustavio, bio je mali Zlatan već daleko u nekom veli-
kom gradu. Vrata se na vozu otvoriše, a četiri oboružana vojnika pozvaše
Zlatanove drugove da izidu i da pođu s njima.

Dječak protrne. Dosad je bar imao drugove u nesreći, koji ga tješije i bodriše, a sada ostaje sam u onom crnom i tamnom mrtvačkom sanduku. Što će biti dalje? Kud namjeravaju s njime?

— Zbogom, budi junačan! — pozdravi ga jedan od trojice, kojega su stražari gurali kroz gužvu znatiželjnika.

— Zbogom! odvrati mali. — Zbogom!

Vrata se ponovo zatvoriše i voz odjuri dalje. Kad je stigao do neke guste šume, zaustavi se naglo.

Dječak pogleda kroz prozorčić i progovori u sebi:

— Gdje smo? Što će opet biti u toj gustoj šumi. — Možda će me tu ostaviti gladna i žedna, da poginem jadno . . . daleko od majke, daleko od moje drage Istre . . .

Sidi dječace! — zapovijedi mu vojnik, koji je opet otvarao vrata. Zlatan posluhne.

— A što si ti tako strašno sagriješio, da moraš na daleki otok? — zapita ga vojnik malko tronuto.

— Na otok! — zaprepasti se dječak gledajući vojnika razrogačenih očiju.

— Takova je zapovijed.

— Ništa! . . . Ništa nisam sagriješio . . . Kazao sam samo istinu . . . Rekao sam, da je Istra naša i da smo mi Hrvati . . . To sam rekao, a to svatko zna! — završi mali junak uspravivši se odlučno pred vojnikom.

— To si rekao?

— To sam rekao i to tvrdim! . . . I ne bojim se nikoga, jer je to božja istina . . . Nikoga! — završi dječak povišim glasom.

Vojnik zašuti a onda naglo izvadi rubac iz džepa i primakne ga očima.

Dječak se začudi. Pred njim plače tudi vojnik i gladi ga milo rukom po glavi i po čelu.

— Ne čudi se, dijete moje! . . . Ne čudi se ovim suzama . . . Nisu prve! — promuća vojnik glasom, koji kao da mu je dolazio iz dna prekinute duše.

— Ko si? — zapita dječak čudeći se i dalje tom neobičnom govoru iz ustiju tudeg vojnika.

— Tvoj brat! . . . Brat . . . u tudoj vojsci!

— Brat!

— Brat po krvi i jeziku! — zajeca čovjek hvatajući se rukom za srce.

— Naš si! — klikne dječak.

— Oduvijek, dijete moje. . . . oduvijek i srcem i dušom — naš!

Dječak zadrhta i umukne ne znajući što bi dalje.

I vojnik je dugo šutio i drhtao stojeći pred dječakom ko ukopan.

— A kud sada? — prekine dječak prvi tišinu.

— Ja ću natrag, a ti dalje! — šapne vojnik ogledavši se oko sebe kao da se nekoga boji.

— Dalje? — Kuda?

— Na granici smo velike i slobodne Jugoslavije. Uzeo sam drugi put, a ne onaj, koji nam je bio određen . . . Hoću da te spasim . . . Druge nisam mogao, jer sam ih morao ostaviti u onom velikom gradu. Tvoje je zatočenje bilo određeno na daleke otoke. Morao sam te povesti u Trst, odakle biš bio morao morem dalje. Danas polazi još nekoliko tvojih nesretnih drugova, pa ću urediti kao da si i ti oputovao. Znam ja kako ću . . . A ti ne sustaj, već idi dalje kroz ovu šumu, dok ne dođeš do male crkvice na rubu šume. Tu pričekaj noć, da te ne opazi straža, a onda skokom preko potocića . . . Bićeš spašen. . . bićeš na grudi slobodne domovine naše.

Lijepa naša Istra: Prva i posljednja hrvatska gimnazija u Pazinu.

— Što! — zaplače dječak obuhvativši vojnika obim rukama oko pasa.

— Idi, . . . — i Bog neka ti bude u pomoći! . . . A kad todeš tamo, legni i poljubi onu svetu grudu i u ime ovog bijednog vojnika, kojemu je sudeno da služi tudincu na svojoj rodnoj grudi . . . Idi! . . . Kod tih riječi pritisne dječaka grčevito na svoje grudi, poljubi ga u blijeda i ledena lica, skoči u voz i odjuri gubeći se u daljini.

— Pozdravite mi majku! . . . Pozdravite mi moju milu Istru! — povikne dječak za njim mašući mu maramicom, a onda zaokrene i ude u šumu noseći u duši tri teške rane: izgubljenu Istru, ostavljenu majku i nesretnog vojnika pod tuđom puškom . . .

Josip A. Kraljić

Ja sam Istran . . .

Ja sam Istran, bokče malo
Sputano i jadno,
Pa sad moram u prosjake
Otrećano, gladno.

Ne bojim se mrkog gleda
Nekakvih »sinjora«.
Ta ja imam braće ovdje
I tam' preko gora.

Svuda slatkim samo zborim
Jezikom djedova,
Ah, al perom ne sm'jem više
Napisat svog slova.

Ta ja nemam, što imadu
Sv'jetoni djeca druga,
Nemam stana u slobodi
Ubija me tuga.

Stog na svaka kucam vrata
Sirotinjsko d'jete:
»Smilujte se, sjećajte se
Istre naše svete.

Ja sam Istran, bokče malo
Mukotrpnog roda,
Kom na st'jegu krvlju piše:
»Smrt ili sloboda«.

Lj. Raskrižar.

Tri majke

Draga dječice! Godine 1389 bio se na Kosovu krvavi boj. Silna je turska vojska bila prekrila Kosovo. Po izgaznoj travi razlila se krv, koju su junaci žrtvovali na oltar slobode svoje drage domovine. I majka Jugovića poslala je na Kosovo svojih devet milih sinova Jugovića i desetoga staroga i sijedoga Jug-Bogdana. Poslala ih »jer ih ni rodila nije, da joj leže na meku dušek, već da brane zemlju od dušmana . . .« Tužna je bila Majka Jugovića, što je na Kosovu ostalo njenih devet sinova. Srce joj htjelo od tuge pući, ali majka je htjela da bude jača . . . Nije dala svome velikome srcu majke da prosuzi . . . A kada je na krilu svome prevrtala ruku svoga najmilijega i najmladega sina Damjana, od boli je raspuklo srce velike majke Jugovića . . .

Znam još za jednu majku, dječice! I vi ste za nju čuli. To je bila Kristova Majka . . . I bol njenoga srca je bila tako velika, kada je na križu razapetoga gledala svoga Sina . . . Boljelo ju srce, kao da je u Njega bilo usadjeno sedam oštrih mačeva . . .

Moji mali golubići, i srea Vaših majki bi moralo zaboljeti kada bi vas ovako gledale . . .

Krist je uskrsnuo. Kosovo je osvećeno . . . Iz krvi Jugovića izrastose rumeni božuri . . . Crvenim je slovima u naše kalendare ubilježen Vidovdan — 28 VI — Dan posvećen osvećenomu Kosovu. Hoćemo da zaboravimo na krvavo Kosovo . . . Da nad njime zapalimo veliku i svijetlu luč, koju zovemo »Sloboda i prosvjeta«. Da kraj te luči toga dana upalimo tamjan, kleknemo pred tu veliku luč i molimo pred njome: »Neka nam jače zasvijetle zrake Tvoje i obasjaju i najposljednju kolibu i našeg najjadnijeg siromaha . . .«

Ali htio bih, dječice, da vam pričam o još jednoj velikoj majci. O majci Istranki . . . Imala je sina. Mlad je bio ko kaplja rose jutarnje.

Ponos majčin. Njegova široka ledja sagnula se nad drvenim plugom. Plug je rezaao crvene brazde. Ej, kako bi rado zapjevao kraj tih blistavih, vlažnih i crvenih brazdi, ali ne smije. Ne smije! Ne smije!!! Da usta otvori stvorilo bi se nad njegovom glavom nekoliko karabinijera kao jato crnih gavranova . . .

Majka promatra široka ledja svoga sina koja su sagnuta nad plugom. Sagnuta nad plugom koji hrani njih oboje. Nasmiješiti bi se od radosti htjela njena staračka usta . . . Ali smijeha nema. Suze su izljev njene radosti . . .

I gle, što je to? Nekoliko pari gvozdениh ruku priklještilo je ramena njenoga sina. Teškim lancima sputaše njegove ruke . . . Zašto . . . ? Zašto . . . ? Zašto . . . ?

— Zapalio je talijansku školu — odgovaraju neki grubi glasovi.

— On zapalio . . . ? On moj sin . . . ? On . . . ? Ne . . . ! Ne . . . ! Nije! Onaj, koji se onako sagiba nad crvenim brazdama i ljubi ih onako kao njen sin, taj ne pali — škole . . . ! Ne . . . ! Ne pali škole . . . ! Onaj ko bi htio da pjeva kraj svog drvenog pluga ne može da bude palikuća, ubojica, razbojnik . . . kako su ga oni nazvali . . . Onaj čije oči — a ne bič — tako nježno miluju svoje mršave volove kad oru, ne može biti palikuća . . . Ne može . . . !

Odgurnuli su majku . . . Odveli njenoga sina . . . I — o teško mi je da vam i to rekнем — u ledja su mu sasuli tucet pušćanih taneta . . .

Na ognjištu čuči majka . . . Raspletene su njene srebrne kose. Velike kapi suza spuštaju se niz njeno lice. Padaju u pepeo na ognjištu. Žuljavom rukom pritište posljednim snagama svoje krvavo srce . . . Al badava . . . Mrtva pada na ognjište . . .

Kada na Vidovdan pred onom velikom luči budete molili, upletite u vaše molitve još ovo: »Kriste! Sjeti se Tvojih muka na križu i daj da svjetlost te velike luči zasja i nad tužnom Istrom . . .

Bednja.

Vladoje Rovinjski.

Istarska uspavanka

(Narodni tekst)

Polagano.

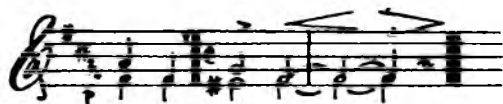
Na—ni, na—ni

na—ni, na—ni moj di—ti—ću ma—li,

na—ni, na—ni, Bog ti daj ti—hi san, a Ma—ri—ja Zdra—vlje

na—ni, na—ni—

Iv. Matetić

Crkvice mala kraj mora

Počiva crkvice mala kraj mora
pozdravlja je vjetar s gora.

Miris kadulje i ružmarina
i bijelog krina
ulazi tiho na vrata otvorena
i prima ga skromno mala crkva

posvećena
Mariji, majci, morskoj zvijezdi.
U njoj se gnijezdi
molitva prava
mornarskih žena i pjeva Bogu slavu.
s parokom sijedim u drevnom sloju
Slava Gospodovu,

i moli za putnike i mornare
da se povrate u domove stare . . .
Danas u crkvicu malu
na žalu

ne ulazi više miris kadulja i ružmarina

i bijelog krina . . .

I nema starca — nema bogodana —
Parok iz tuđih strana
pred oltarom se svija,

i mješte Zdrave Marije i Bogu slava
pjeva: Gloria al Signor — Ave

Maria!

Rikard Katalinic Jeretov

Jurić i Franić love vrapca

(Soba s otvorenim prozorom. U sobi stol, stolac, škrinja, zidna ura, krletka)

Jurić (čita novine): Što kažeš na to, Juriću, što piše ovdje u novinama, da je neki Amerikanac svog psa naučio plesati.

Franić: Neka to pričaju svome ćaći, a ne meni. Kako bi pas mogao plesati?

Jurić: Zašto ne bi plesao? Ta današnji moderni plesovi i nijesu ništa drugo nego skakutanje s noge na nogu, a to može naučiti svako pa i jedan pas. Gledaj evo, kako se to pleše. (Počne plesati).

Franić (smije se): Hopsaš, kao da te noge zebu.

Jurić: Samo se ti smij! Nabavit ću kakvu zvjerčicu, naučit ću ju plesati i pokazivati ću je u cirkusu. Što će se ljudi diviti!

Franić: Znaš što? Nauči kozu svirati u harmoniku

Jurić: S tobom se ne može pametno razgovarati.

Franić: Slušaj što ću ti kazati: Životinja ima da bježi, da skače, da riče, bleji, muče i uopće da radi ono, što joj je Bog odredio, a ne da ju čovjek muči, neka bi oponašala čovjeka. Zašto čovjek ne će da pase travu i da hoda četveronoške?

Jurić: Pa nisam ja tako mislio. Ja sam mislio da uhvatim jednoga kosa, vrapca, čavku ili takova što, pa da ih naučim lijepo pjevati.

Franić: Ha, ha, a znadeš li ti uopće, kako se ptice hvataju?

Jurić: Znam, kako ne bih znao? Otvori se krletka, stavi ju se na prozor i lijepo se zapjeva: leti ptice, leti ptice, la—la—la—la—la . . .

Franić (smije se): A tko ti je kazao, da se tako lovi ptice?

Jurić: Baš si bedast! Zar se ne kaže: tko hoće da uhvati pticu valja da joj lijepo zapjeva!?

Franić: Dakako, dakako! Valja da joj lijepo zapjeva, čuješ li: lijepo. A ti imaš glas ko razlupana pištaljka.

Jurić: Što ti ne govoriš? Čekaj da ti zapjevam (zapjeva: Ptiček leti, ptiček leti . . .) Je li lijepo! (Na prozoru se pokaže vrapčić.)

Jurić (slavodobitno): Evo ga već sam ga namamio svojim lijepim glasom.

Franić: No, taj je siromašni vrabac jamačno gluh ko top.

Jurić (tiho): Šuti, da ga ne poplašiš. Ja ću mu baciti nekoliko mrvice, a ti se došuljaj do prozora i žurno ga zatvori. (Ide k stolu i baca mrvice). Gledaj, gledaj, već skakuće.

Franić: Skoči po krletku, da ga namamimo u nju.

Jurić se odšulja po krletku i neprimjetno je postavi na stol. Vrabac medjutim zoblje mrvice.

Franić: A sad ga iovi. (Vrabac u to odleti i sjede na zidnu uru.)

Jurić: Previsoko je. Digni me na ramena, ja ću ga doseći. (Popne se Franiću na ramena i pruža ruku prema vrabcu. Franić se zanjíše, a oni obojica: bum! povališe se koliko su dugi i široki na zemlju.)

Franić i Jurić: To nam je još trebalo. (Vrabac preplašen lijeće po sobi, dok u jednom trenu ne sjede Juriću na glavu).

Jurić: Pomozi sad ćemo ga. (Franić se baci prema Juriću, spotakne se o njegovu nogu i oni se opet prevališe. Vrabac medjutim odleti na prozor, zapjeva: živ, živ! i odleti van.)

Franić i Jurić (razočarano): Tako, sad imamo svaki po jednu kvrgu na glavi, a vrabac nam se smije s krova.

Franić: Znadeš li, što Juriću? Uzmi jednu mrkvu, metni ju u krletku, pa nek ti ona pjeva. Ta ti barem ne će pobjeći.

(ZASTOR)

Prekomorskoj zmiji

Lijepa lica, bajna ruka
Smije vam se, ulagiva,
A puna je himbe, zlobe —
Zmija živa!

U hrvatska bijela sela
Nezvana se tiho vije,
Pa se smiješi, očijuka
Poput zmije.

Našu djecu nježnu vabi,
Zove ljupko, zove milo,
A na svoje trovne grudi,
Trovno krilo!

Pa ju mazi, pa ju ljubi
I silom je milo gladi,
A u mlado njeno srce
Otrov sadi!

Sadi otrov tuđe glase,
Na hrvatstvo mržnju nj'eti
Da postanu naša čeda
Izrod kleti!

Gonite ju, otrovnicu,
Od nemila do nedraga,
Gonite ju, dok je hora
S našeg praga!

Rikard Katalinić Jeretov

Osamljena – ali ne napuštena

Jednoga dana u predvečerje namjera je namjerila dvojicu putnika na bespuću ukraj jedne gore Nazvaše Boga jedan drugomu, rukovaše i za junačko upitaše zdravlje. Prozreše obojica, da čovjek s čovjekom ima posla, pa se upustiše i u daljni razgovor.

›Lz daleka dolaziš?«

›Čak tamo iz kraja blizu šumnoga Vardara. A ti?«

›Iz kraja kojim protiče hučna Sava.«

Pa, ne pitajući jedan drugoga za ime, nazvaše se naizmjenice braćom.

›Da si mi zdravo, brate Srbislave.«

›Veseo mi bio, brate Hrvojko.«

I baciše se jedan drugomu u zagrljaj.

›Kamo ti«, upita Srbislav, i, ne čekajući odgovora, nadoda: ›zaci-jelo onamo, kamo i ja?«

›Ja u pohode sestri Mirni.«

›E živ mi bio, brate, vidim da je Božje Providjenje htjelo da se na zajedničkoam putu i po istom poslu sastanemo i uputimo.«

Koračali su, poštapljajući se debelim drenovim štapovima, da je od siline udaraca sva gora odjekivala.

›A kaži mi, brate rodjeni, što te je, zapravo, naputilo da kreneš na ovaj put?«

›Moja neodoljiva želja da obidjem sestru. I majčine riječi . . .«

›Tamâñ i kod mene sve tako. Nego vidiš li ti onamo, ko to nama na sretanje ide?«

›Ne varaju li me oči, naš najmađi brat Slovenko. Da ga nisi za-boravio? Ali i ti mene . . .« Reče Hrvojko.

›Još se nismo na ovom putu sretali, pa nije čuda, što, u prvi čas, nismo povjerovali samima sebi, da smo braća, ma da nas je ista majka rodila. Dosad su nas čestokrat putevi vodili na protivne strane.«

›Sastajali se i u buduće na ovoj stazi, pa barem zarasla i trnjem. I tek ćemo tada osjetiti srodstvo naših duša, uvidjeti jednakost naših pobuda i istovjetnost naših ciljeva.«

›A budemo li prisiljeni da, rame uz rame, udarimo i na nepri-jatelja, koji bi nas iz zasjede zaskočio, napao, uvrijedio, ponizio, ili pokušao da sve to učini, — krv će naša pasti u odbranu naše časti i naših golih života. Pala bi naša krv, ali bi i čija sa ramena odletjela glava.«

›. . . I zakukala majka.«

›A naša bi suzu radosnicu prolila, što se združismo u krvi . . .

›. . . Krvavo Krštenje. I ja sam mislio . . .«

Tako oni u razgovoru, kad li im se približi putnik samotnik. On je bio zaista njihov najmladji brat Slovenko.

I čuda li golemoga. Poslije nego li su se izljubili i rukovali s njim, a i za junačko upitali ga zdravlje, doznadoše od njega, da je i on na putu ka zaslužjenoj i osamljenoj sestri Mirni. Dokučiše tada, da to već

nije slučaj, što se sva tri brata sastadoše na istom putu, po istom cilju. u jednom vremenu, već znak neke više sile, kojoj su se oni morali pokoriti.

»Jadna naša sestrice!«

»Sirotica — osamljena.«

». . . Ali ne napuštena!«

Zadjoše u duboku šumu. Mrak. Gustina. Bespuće. A na jednom mjestu protegnuta bodljikava žica. To je bila granica između dva kraljevstva. Zamisliše se malo kako bi prošli. Ali ono, žica se sama od sebe rastvorila. I Tri Brata nesmetano prodjoše — granicu. Stigoše na vrh visoke planine. I ugledaše more.

»Nije ovaj mrak kao što su drugi noćni mrakovi. Precrn je, tmast, leden, paklen . . .«

». . . I u ovom mraku prebiva Ona . . .«

». . . Sestrice naša Mirna.«

Sustali od napornoga puta, nasloniše se na svoje štapove i promjeriše okom okolinu. I ugledaju ogranak u jednoj pećini. Primakoše se ognju, nazvaše »dobar večer« i upitaju ima li koga živa. A jedan umilan glas odgovori iz dubine pećine.

»Ko ste?« Šta tražite?«

»Braća.«

»Nebraća. Zatrlo vam se sjeme. Znam ja takvu braću.«

»Da li je kneginji ove pećine ime Mirna?«

»Tako se zovem.«

»Da li nam dozvoljavaš da sidjemo dalje u tvoje dvore?«

»Ulaz je otvoren. Sidjite, ako možete, pa koliko god vas bilo.«

Zakoračiše sva trojica. Ali u isti mah ustuknuše; na ulazu zatitra vazdušasta koprena, na kojoj je bilo ispisano crvenim pismenima: prokletstvo vas pratilo, nedostojnici.

Braća zaridaše da se je do Boga čulo.

»Uh, prokle nas sestra.«

»Sestra naša. I zaslužili smo. Zaboravili je bijasmo.«

»Čas, a to se ona vazdušasta koprena splasnu, nestade je u kovitljaju dima, a kroz ulaz izletje djetence s krilima. Andjelče malo. Uhvati ih za ruke i povede prema ulazu pećine. Slobodno prekoračiše prag. Braća se u čudu pogledaše. Ali ne mogoše izreći ni riječi. Kao da su zanijemjeli. Andjelče ih uvede u raskošnu dvoranu, zlatom i grimizom ukrašenu, uvrh koje, na zlatnom prijestolju, posutom draguljima, sjedjaše ljepota djevojka. Poniknuše pogledom. Sjaj njenih očiju, ljepota njenog lica, vitkoća njenog stasa zatravi ih. Padoše ničice i kao poklonici, i kao pokajnici, i kao nemoćnici.

To je bila njina sestra Mirna.

Potekoše joj suze niz rumeno lice, kad ugleda braću. Tiho je jecala. A braća se ne mogoše suspreći, već potekoše uza mermerne stubu i obasaše sestricu poljupcima. Jedan joj ljubljaše bijele ruke, drugi rumeno lišće a treći svilenu kosu.

»Oprosti nam, sestrice, oprosti.« svi izrekoše u jedan glas.

»Ništa nemam da vam opraštam. Znala sam, osjećala sam, da me niste zaboravili, iako mi niste u pohode dolazili. Trnovita je cesta do mene. Oprostite vi meni, što ste se barem i za jedan časak osjetili tuđinima pred mojim vratima. Mislila sam da su oni. Svakog dana me sa- lijeću; postala sam nepovjerljiva, drugčija i ne mogu da budem. Da nisam takova, propala bih. Da, mislila sam da su oni. Dok me jauk vaš nije uputio, e ste ono bili zaista vi. Hvala vam, hvala, što ste mi došli: blizina vaša, vijesti vaše, riječ vaša, sve, sve što dolazi s vama, daće mi nove snage, okrijepe da srčanije snosim teret teške mi sudbe.«

»Sestrice naša, je li ti mnogo teško, što si odijeljena od nas? Što te je tama tako crna opkolila?«

»U dubini ovih mojih dvorova, kao i u dubini moje duše, vlada svjetlost. Tamu razgoni buktinja mojih nada, vjerovanja i postojanosti. Teško mi je, da, što pored sebe nemam i mojih sestrica, devet svojih sestrica vilâ, pa da, kao i nekad, kolo povedemo na tratini pred dvorima našim. Samoća me ubija, ali utjeha u bolju budućnost mek krijepi. Ali što mogu? Barem i do vijeka ostala osamljena, tješiću se time što sam svojom žrtvom doprinijela slobodu našoj majci, vama: braći svojoj, i sestrama našim, vilama mojim milima. Dosad nismo mogli, a valjda, još nećemo moći, dok zgradu slobode naše ne obaveje gust bršljan. I u temeljima njenim, na mjesto tebe, uzidaćemo neprijatelje naše, našu prošlost, naše poroke. Jačamo se. Snalazimo se. Pribiremo snagu. Odahnjemo od minulih jada.«

I na to braća razvezaše torbe, i izvadiše iz njih poklone, koje ponesoše sestrici. Jedan vadi jabuku od zlata, drugi perna buzdovana, a treći grudu zemlje crnice.

I prvi kaže: »na ti, sestro, ova jabuka od zlata, neka ti ona bude zaloga naše vječne ljubavi spram tebe.«

A drugi reče: »a ovaj buzdovan da ti bude znamenje naše snage.«

I treći: »a ova gruda zemlje, natopljena našim znojem i krvlju, nek ti bude znamen vjerovanja da živemo, da nas ima.«

»Braćo moja, braćo moja!«

»Uzdaj se! Nadaj se! Vjeruj!«

»I do sada nisu mogli ni svi vrazi da provale u nutrinu moje kule, moje duše, u kojoj je sačuvano sve naše preiskonsko blago... Vidjeli ste: prozirna magla su neprobojna vrata, a odsad, pored te jabuke od zlata, perna buzdovana i grude naše slobodne zemlje, ni na puškomet od mene niko mi prići neće moći. To su čini, koje kad su u rukama pravednika, oduzimaju snagu svim neprijateljima, moć rasudjivanja. Znala sam ja to, i čeznula sam da to budem imala.«

»Da ti iščupamo i naše srce, sestrice!«

»Dali ste mi ga. A sad gledajte...« — i uhvati pozadi sebe zlatnu vrpču, povuče je, a ono poče da se razgrće grimizna zavjesa.

Braći se ote iz grudiju uzdah zadivljenja. Pred očima, iza odgrnute zavjese, puče pogled na sjajnu dvoranu, čiji zlatni zidovi bijahu posuti draguljima i biserjem. Nasred dvorane, prostrte debelim ćilimovima u

narodnim bojama i vezovima, stajala je velika sofrā prekrita svilenim prostiračem. Uokolo dvorane sve sami minderluci puni mekanih šarenih jastuka i duška izvezenih u narodnom vezu. Po zidu povješani okviri sa slikama iz prošlosti cjelokupnog naroda. Matija Gubec, Bazovički Mučenici, Vila Ravijojla, Slijepac Gusar, Zrinjski i Frankopan, Kraljević Marko, Istarsko Roblje, Onamo o klin vise gusle javorove, zlatno vreteno, kudeljā. Čitave hrpe narodnih odijela: svileni opanci i obojei, srmom izvezeni jeleci, krzneni kaporani, nabrane suknje. A čitavu dvoranu obasjavala je neka čarobna svjetlost.

»Vidite, sve je ovo zakopano u dubini ovih dvorova. I u dubini moje duše . . . I ne znaju oni za ovo. I ne mogu znati. A ne mogu ni vjerovati . . .«

» . . . Ne mogu. Ne mogu.«

»U ovim dubinama je kraljevstvo moje.«

»A sve ovo ti si sabrala? Izvezla? Stvorila?»

» . . . Naša majka otkrila je ove dvore po svom dolasku u ove krajeve, dok su ovdje vladale i gospodarile krvoločne zvijeri. Ovdje smo sve mi — nas deset sestara — ugledale svjetlost svijeta. Sve što vidite, stvorile smo u zajednici, — a ja nastavljam . . . Ovdje smo se rodile; ovdje su naše kolijevke . . .«

Braća se sagnuše i poljubiše zemlju.

»Braćo, vi ćete otići. Čekaja vas dužnosti. Čime da vas obdarim?»

»Obdarila si nas slikom, koju si nam ukazala . . .«

»Odaberite što god vam srce zaželi. Nosite . . . Vaše je!»

»Doći ćemo . . . Gledaćemo vječito . . .«

»Doći ćemo . . .«

»Ponijemo svaki po grudicu zemlje po kojoj ti hodaš.«

»Ponijemo po komad žice, koja bi imala da nas dijeli od tebe!»

»Braćo moja . . .« Zastala joj je riječ na ustima. Slušala je. »Ne čujete li?»

Napolju zahuji kao da bi od vihora. Mirna se blago nasmiješi i otiđe s braćom pred pećinu. Vatra je još uvijek plamsala pred ulazom.

»Jeste li vidjeli? Crn, zli duh, napašnik, zavojevač ove šume! Boji se svjetlosti. Bježi u mrak. Bježi . . . Ne mogu ni ja na svjetlost sunca, ali mjesečina je meni sunčev sjaj . . .«

Te reče, dađe braći uputstva kako da se izveru iz šume i izljubi se sa svom trojicom. Suzana je nakvasila njihova lica.

»Zbogom, Hrvojko, Srbislave i Slovenko, braćo moja!»

»Zbogom, Mirno, sestriče naša! . . .« Rekoše sva trojica. Poljubiše još po jedamput sestricu i udaljiše se.

Braće je nestalo u mraku šume. A kad su došli do žice, koja je dijelila dva kraljevstva, žica se opet pred njima rastvori. I kroz noć začuše opet Mirnin glas:

»Pozdravite majku! Pozdrav'te mi sestre: Vardarku, Zetku, Pri morku, Drinku, Vrpku, Dravku, Savku, Dunavku, Moravku-u-u . . .«

Beograd, na dan sv. Save 1932.

Ljubidrag Garčina.

Josip A. Kraljić:

Zvone zvona . . .

Zvone zvona, tamo negdje
U daljini tužno zvone
Kad za gorom dan se rada
I kad sunce tone.

A u sreću val se budi,
da se propne i raspjeni,
Srce puca, a sa čela
Znoj probija zdeni.

Zvone zvona, ko da negdje
S tuge mrije duša bona,
Onkraj Učke tužno zvone
Mila naša zvona.

Tamo, avaj, ostalo je
Našeg roda srca pola,
Pa sad zove, pa sad plače
S očaja i bola.

I dok glas im krajem bruji,
Ko da ista narav plače,
Gora jeca, granje dršće
Sve jače i jače.

Ljubimo ga — neka do dna
Iskapi se gorka čaša!
Ljubimo ga . . . zvone zvona —
Plače Istra naša.

Prevejanost staroga lisca

(Po tuđem izvoru.)

V. Lisac kod kralja.

Sretno stignu kralju. Sve životinje stiskahu i gurahu se naprijed da vide tog zločinca, koji je kralju zadao tolikih briga. Šumić pristupi pred kralja fino, učtivo i lijasti se pokloni i reče: »Milostivi i dobri kralju! Priznajem da sam dosta zla počinio. Zaslužujem kaznu. Ali imade još ovdje tvojih podanika, koji se pričinjaju svecima, a oni su najveći griješnici. Ti ih dobro znaš, pa ih neću spominjati.«

— Šuti! zagrmi kralj. Da mi nisi više ni pisnuo! Vješala su nagrada za tebe. Nijesi dostojan da živiš među ovim poštenim svijetom, — i zapovijedi straži da ga sveže i odvede na stratište.

Stražari odmah izvrše nalog.

Sve životinje, a i sam kralj sa kraljicom, podoše da vide kako će svršiti lisac.

Vuk Jagnjić uzme ljestve, nasloni ih na stablo, popne se gore, sveže uže i učini omču.

Kad je sve bilo pripravno da se osuda izvrši, okrene se lisac kralju i reče:

»Veličanstvo, molim vas, saslušajte me prije smrti! Želim da vam ispričam moja djela i da se za njih skrušeno pokajem.«

— Govori! — reče kralj, ali ukratko reci sve, jer ne želim da više čujem tvojih budalaština.

Šumić otpoče:

— U mojem životu bio sam često u velikoj opasnosti. Najveći su mi neprijatelji ljudi. Uvijek mi o glavi rade. Trpio nisam nikada gladi, jer sam si uvijek mogao priskrbiti što mi je srce poželjelo.

»Čime? — upita kralj.«

»Sa mojim blagom«, odgovori lisac.

— Gdje ti je to blago? — upita kralj. Reci brzo!

Lisac mu odvrati: »Veličanstvo, jest, šteta je za onoliko blago da propadne. Nalazi se sakriveno u dubokoj šumi, a zaključano je sa sedam ključeva.«

Kralj naloži, da Šumića odvežu da može ići pokazati to blago. Kao stražare koji će lisca pratiti i čuvati odredi ovna Blejića i zeca Dugouhića. Blejić sveže Šumića za prednje noge i podu.

VI. I opet prevara...

Dodu do lišćevog stana. On pođe unutra i poviče: »Dragi zečiću, dodi sa torbom unutra da u nju spremimo ključeve.«

Zečić jadan unide, ali u zao čas. — Šumić skoči na nj, a on stane vikati i zvati u pomoć.

Blejić izvana upita: »Šta je to unutra? Šta više zečić?«

»Ništa, ništa«, odgovori lisac, »zečić se igra sa mojom djecom, a djeca ko djeca, pa viču i deru se.«

Malo iza toga vrati se Šumić iz rupe, pruži Jagnjiću torbu i reče: »Ključevi su unutra. — Ja večeras nikako ne mogu s tobom, jer mi je supruška teško obolila. Mislim da će joj sutra bolje biti, pa ću ja sigurno doći. Zečić želi da ostane samnom, da mi čini društvo. Ja sam sve to napisao kralju. Pismo se nalazi također u torbi.«

Blejić ne posumnjavši ništa zla, otide. Dode kralju i pruži mu torbu. On se u prvi čas obradova misleći da su u njoj uistinu ključevi. Otvori je i izvuče iz nje glavu siromašnog zečića.

Kad je to opazio, zaurla da se sva zemlja tresla. Pokaže glavu svojim podanicima i reče: tresući se od bijesa:

»Eto, i mene je nasamario i narugao mi se na najodurniji način. Sada je čaša prepuna. Svi moramo ići da ga potražimo. Ja ću vas voditi. On mora svršiti i nestati sa ovoga svijeta.«

VII. Navala.

Kralj je naprijed poslao ptice da istraže i promotre sve krajeve. Ostale životinje su se u krugu oprezno približavale postojbini Šumićevoj.

Stignu do rupe. Pas jazavčar morao se uvući unutra da vidi je li osuđenik kod kuće. Nađe u stanu samu suprugu i djecu. Njih odvede jazavčar kralju.

»Gdje je lisac?«, upita kralj lisicu.

»Nema ga, veličanstvo, kod kuće. Otišao je nekud u lov, ali ne znam na koju stranu i kada će se vratiti.«

»Dobro, dobro«, odgovori kralj. »Kad ne znaš za supruga, izgubićeš ti glavu mjesto njega«, i zapovijedi da se sveže lisicu.

Ona poče roniti suze i reče plaćići: »Smiluj mi se, gospodara! Kud će sada moja jadna djeca bez roditelja?«

— Reci gdje je Šumić! — zagrmi kralj, pa će ti sve oprostiti i pokloniti život.

»Sve ću vam reći. On se nalazi jedan sat daleko odavle.«

Kralj reče: »Dobro, pokaži nam put koji vodi do tog njegovog skrovišta.«

Podu.

Kad stignu do jame, zavuče se jazavac unutra i istjera lisca napolje. Lisac htjede da pobjegne, ali bude opkoljen i uhvaćen. Zamoli kralja za pomilovanje, ali ovaj ne htjede čuti ni riječi o tome. Zapovijedi Jagnjiću, Lijeniviću, Čuvariću, Kukuruzoviću i Prediću da ga odvedu na stablo. Tu mu metnu omču oko vrata, objese ga na granu i nakon par časaka izdahnu svoju lisičju dušu.

Sada sve životinje krenu na gozbu kralju.

Majmun Klok,
mali Jozić i
njihove vragolije

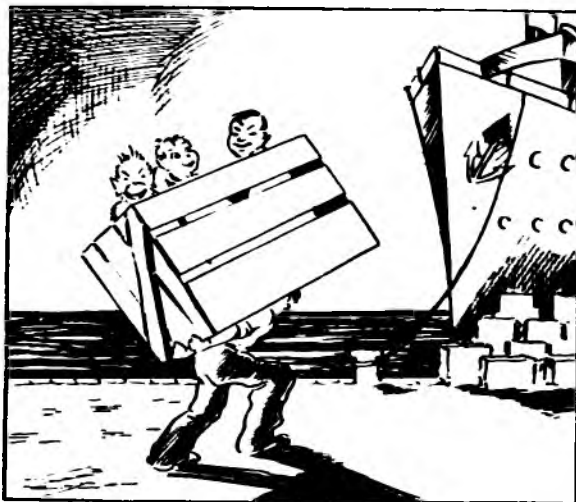

»Svagdje je dobro, ali je doma najbolje« povjerljivo će Jozić Bepu Crviću »i ja jedva čekam, da dodjem kući, pa da se nakon svih tih pustolovina smirim.«

»Imadeš pravo« potvrdi Bepo »i ja čeznem za domom, tek što nijesam toliko sretan kao ti, da bih se smio slobodno vratiti.«

Čeznja za domom velika je bolest. To su najbolje osjetili naši mali pustolovi, kad su jedne večeri ležali na klupi u gradskom vrtu u Kairu, gladni i iznemogli od lutanja.

»Krajnje je vrijeme, da se povratimo u Zagreb«, reći će Jožić. »Moji su roditelji sigurno u sto briga rad mene, a i uredništvo »Malog Istranina« mora da ima mnogo glavobolje zbog nas. Ja sam zato, da se što prije i što kraćim putem povratimo u Zagreb«.

»U zlato ti se okovala lijepa ova riječ« doda Bepo Crvić. »Vjeruj mi da jedva čekam, da se smirim negdje na sigurnom. A k tome veoma želim da jednom dodjem u Jugoslaviju, a osobito u Zagreb, gdje još nikad nijesam bio«.

Klok kao da je razumio razgovor dvaju dječaka pažljivo je načulio uha i zadovoljno se češao po glavi. Zaista je i on zaželio da se povrati kući u Zagreb, gdje su ga toliko voljeli i u zoološkom vrtu i u uredništvu. Te su noći odlučili da se na svaki način povrate. Ali kako?

Sutradan su se sva trojica skitali obalom. Brodići su prolazili mimo, pristajali i odlazili, zviždeći i dimeći. Rado bi se bili ukrcali u koji od njih. Mudrovali su i mudrovali, a nikako da se dosjete.

»Ha, baš smo ludic« nenadano će Jožić. »Uvući ćemo se u jedan sanduk, pa nek nas ukrcaju kao tovar na brod«.

Rečeno učinjeno.

Jožić uzme komad ugljena i napiše na jednom sanduku naslov:

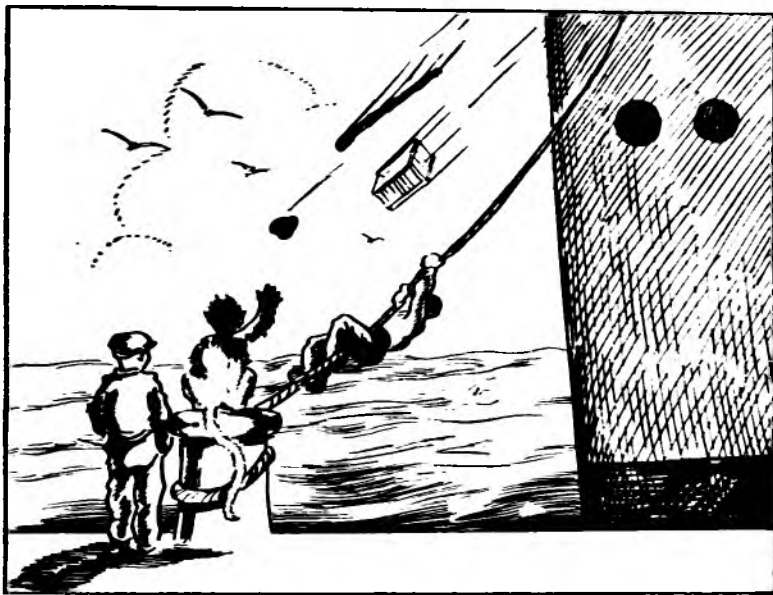
Redaction »Mali Istranin«, Zagreb, via Split, Yougoslavie.

Sanduk su noću umiješali medju ostalu robu u pristaništu, uvukli se krišom u nj i čekali. Ujutro su trhonoše navalili da krcaju robu u brod, a jedan se siromašni Arapin pošteno oznojio noseći tešku sandučinu u kojoj se bijahu skutрила sva tri naša junaka.

Ukrcase ih i brod je krenuo. Najprije Nilom do Aleksandrije, a zatim je nakon kratkog boravka u Aleksandriji zaplovio na debelo more, pa prema Splitu.

»Puknut ću, Jožiću,« uzdisao je Bepo Crvić skvrčen u sanduku.

»Nije ni meni bolje«, tužio se vas izmučen Jožić, »a povrh toga ja sam i gladan, da mi se sve mrači pred očima«.

Klok nije govorio, ali se vidjelo da je i njemu teško. Kolika je bila njegova glad svjedočilo je neprestano kruljenje u njegovom želucu, koje je muklo odzvanjalo u utrobi broda, da su se Jožić i Bepo već po-bojali, da će ih mornari već po tom strašnom kruljenju čuti i pronaći.

»Nema druge valja da dodjemo na bilo koji način do hrane«, reče jedne večeri Bepo Crvić.

»Sinulo mi je . . .« slavodobitno će Jožić. »Ja se sjećam kako smo ono u Istri bili preplašili Talijane. Pokušat ćemo nešto slična i ovdje na brodu, pa kud puklo da puklo,«

Digoše poklopac sanduka i izvukoše se u mraku na palubu. Odatle se spustiše u blagovaonu I. razreda, gdje su bolja gospoda sjedila upravo

pri večeri. Ogrnuše se nekakvim starim pokrivačem, Kloka umotaše i dugoše ga ko nekakvo strašilo na metli, pa ravno medju goste. Prizor je bio da pukneš od smijeha. Putnici se razbježali i pozatvarali se u svoje kabine, a naši junaci: grabi! sve do čega su došli, meso, kruh, flaše vina, kolače, a ma sve što je bilo na stolu i bjež! opet u svoje skrovište u sanduk na dnu ladje.

Dok su se mornari snašli i sletili njih već nije bilo. Pritajili su se u sanduku i veselo oglodavali komade mesa, žvakali kruh i pijuckali vino, a zatim se nekako spretno složili kao srdelice i zaspali.

Na brodu je nastala uzbuna, koja je trajala cijelo vrijeme vožnje. Uzalud! Nigdje nije bilo moguće ništa sumnjiva pronaći.

I tako su naši putnici stigli u Split. Kad su čuli riječ: Split! bili su silno veseli. Jednog ranog jutra otvorili su sanduk i u općoj gužvi izmakli spustiv se po konopu na obalu . . . Bili su u Splitu.

Od Splita do Zagreba vozili su se gospodski. Bijaše to na same Duhove. Iz Zagreba došlo je u Split posebnim vlakom mnogo izletnika, a medju njima bijaše i mnogo Jožićevih i Klokovih znanaca. Ugledav naše putnike mnogo im se obradovaše i uzeše ih k sebi u vagon. Cijelim su ih putem gostili i pokazivali svim izletnicima:

»Gledajte ih evo, junake, to su Klok i Jožić od »Malog Istranina«, govorili su, a ljudi su dolazili i divili se. Jožić je morao neprestano pričati o svoji m pustolovinama.

U Zagrebu se je već znalo, tko dolazi. I kad je vlak ušao u stanicu peron je bio krcat ljudima, koji su ih čekali. Došli su Jožićevi roditelji došli mnogi prijatelj i znanci, a medju njima i neke vrlo ugledne ličnosti. Bilo je evijeća na pretek, a čitatelji i prijatelji MALOG ISTRANINA iz Zagreba poslali su čitavo jedno izaslanstvo.

Sasvim pravo. Majmun Klok nije istom kakvo god majmunče, a nije bome ni Jožić tek nekakav derančić. Pravi su to svjetaki putnici.

Sada su kod kuće. I misle ostati do početka nove školske godina. A kuda će poslije ne znadu danas ni sami reći.

To ćemo uostalom vidjeti na godinu.

I tako završavaju njihove ovogodišnje pustolovine.

Napisao: Ernest Radetić

ODGONETKE

zagonetke iz 9. broja

Voderavno: 4) fea, 6) voz, 8) mat, 10) proso, 11) kovač, 12) Paris, 16) Ra, 17) brod, 19) Po, 20) Os, 22) Voz, 23) tu, 24) an, 25) Via, 26) Do, 27) Una, 28) on, 29) ne, 21) ar, 32) Ra, 33) č. t., 34) Okovi, 37) Vjeko, 39) limun, 41) ako, 42) Eva, 43) čuk.

Okomite: 1) Leo, 2) lov, 3) par, 4) Francuska, 5) sa, 6) vo, 7) zagonetka, 8) Mažuranić, 9) ti, 13) Nazor, 14) motor, 15) kovač, 16) rod, 18) Dunav, 19) Pančevo, 21) sir, 20) pauk, 35) oka, 36) vo, 37) je, 40) muk.

Rebus I.: Amalia. Rebus II.: petak.

Ispravno su riješili: Slavko Jugović, Skrad; Luka Grgurević, Zagreb; Ivan Luketić, Zagreb; Stevo Herr, Zagreb; Miloško Mandić, Sušak; Josip Abramović, Skrad; Ivan Pribanić, Tusti Vrh p. Skrad; Srdjan Flego, Zagreb.

Nagrada dobile: Miloško Mandić, Sušak.

Sjeti se svakom prilikom

„MALOG ISTRANINA“

Daruj koliko možeš u fond!

TISKARA PERKO

vlasnik:

Aleksandar Perko i Miroslav Koputina
Zagreb, Gundulićeva ul. 26 - Tel. 5069.

Izrađujemo prvoklasne sve štamparske poslove kao
kolektivne i naključne papire, posjetnice, re-
klamne karte, račune, kvartice, letake, pla-
kate, brošure i t. d., — opširno broš.

Trudimo se zadovoljiti sve potrebe.

Gostiona

Marko Branica

Nova Ves br. 2.

Sastajalište Istrana. Na glasu,
jer pruža gostima sve ugodnosti:
primorska jela, dalmatinska vina,
dva igrališta za „boće“ i kuglanu.
Posjeduje lijepu bašću. Prepo-
ruča se Istranima.

ODLIKOVANI KROJAČKI SALON ZA GOSPODU

A. Slavec

ZAGREB

MESNIČKA 1

TELEFON 7443

Veliko skladište najmodernijih prvo-
razrednih engleskih štofova

Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Boškoviće-
va ulica 22. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26.
Za tiskaru odgovara Petar Acinger, Zagreb, Gundulićeva ulica 22a.